

Zəfər fəlsəfəsi haqqında düşünerkən...

Qələbəyə aparan siyasi iradə

Daha vacib məsələ bütün təhlükəli tendensiyaları zərərsizləşdirmək üçün aparılan daxili siyasətin legitimliyi və onun ideoloji, milli hədəflərinin düzgün dərkidir. Azərbaycanın sülh strategiyasından irəli gələn Vətən müharibəsi, bir tərəfdən xalqın qəhrəmanlıq əzmini, onun mübarizliyini göstərsə, digər tərəfdən milli maraqlarımızın ifadəsini həyata keçirən siyasətin xalq tərəfindən aldığı layiqli qiyməti sübut etdi.

Azərbaycan tarixinin bu mərhələsi ardıcıl islahatlarda hədəflərə tam nail olma dövrü kimi ona görə şərtlənməlidir ki, o sosial sferanın bütün tələblərini effektiv şəkildə təmin edə bilmiş, vətəncilik anlayışında vahid milli ideologiyadan doğan milli özünüdərk prosesinin şüurlu şəkildə tam dərkinə nail olmağın nəticəsini göstərmişdir. Bu isə cəmiyyətin sabitliyinə hədəflənmiş uğurlu islahatların ideoloji baxımdan milli effektivliyinin nəticəsində mümkün olan prosesdir.

Təcrübə göstərir ki, milli özünüdərk ən mühüm elementi kimi yaradılan milli ideologiyanın xalqın milli potensialı ilə vəhdətini daxili siyasətin legitimliyindən kənarda təsəvvür etmək mümkün deyildir. Vətən müharibəsi xalqımızın milli ideologiyaya əsaslanan gücünün ifadəsini ümumxalq iradəsinin ayrılmaz hissəsi kimi göstərməyə də bu siyasətin möhkəm sosial bazasının göstəricisidir.

Dünyaya nəzərən mövcud siyasi situasiyaların təhlili göstərir ki, Prezident İlham Əliyevin ölkədə çevik idarəetmə və pragmatik siyasi sistemin qurulmasında ki fəaliyyəti öz legitimliyini konkret əməli nəticələri ilə təsdiq edib. Cəmiyyətdə proseslərə yanaşmalar müxtəlif ola bilər, lakin milli maraqlarımızın hədəflərində reallığa çevrilən nəticələrin nəinki ölkəmiz üçün, region və dünya üçün əhəmiyyətinin elmi əsaslarla təsdiqini tapması bu siyasətin Azərbaycanı cəhanşümul inkişafın avanqardına çevirdiyini tam təsdiq edir və qələbələrini kökündə bu amilin müstəsna rolu vardır.

Tarixi Zəfər və dialoq

Bütün bunların məntiqi davamı kimi, tarixi Zəfər öz fəlsəfi mahiyyəti ilə cəmiyyətin düşüncə sistemine güclü təsir imkanları yaratdı. Elə bir prosesin zəruriliyini təmin etdi ki, o, bəzən əsrlərlə formalaşması mümkün olmayan siyasi sistemin vahidlik prinsipinin, cəmiyyətdə dialoqun, ideoloji tənqidi sisteminin milli iradə və milli gücün təmin olunmasında müstəsna rolunu müəyyən və təmin etmiş oldu. Çünki, yeni siyasi konfigurasiya cəmiyyətin bütün təbəqələrini ortaq fikrə gətirən, məqsəd baxımından mövcud ideyaların ümummilli məsələ olduğunun dəyərləndirilməsini zəruri edən ardıcıl siyasi xətlə müşayiət olunur. Bu reallıq siyasi dialoq zamanı da ölkəmizin inkişafı naminə atılan addımlarda bir sıra xarakterik xüsusiyyətlərin önə çıxması ilə təsdiqlənir.

Məsələn, "Siyasi partiyalar haqqında" Qanunun yeni reallıqları əks etdirməsi kimi müstəsna əhəmiyyəti ilə yanaşı, həm də sübut edir ki, siyasi dialoq ölkənin siyasi partiyalarının, siyasi təsisatlarının

qarşıya qoyduğu məqsəd və vəzifələrinin ümummilli mənafe baxımından birləşmələri üçün çox mükəmməl vasitədir. Bu istiqamətdə Azərbaycanın təcrübəsi deməyə əsas verir ki, o, milli iradənin gücünü və tamlığını Zəfər fəlsəfəsində birləşdirmişdir.

Əslində, xalqın, dövlətin, xüsusilə dövlətçiliyin inkişafı üçün partiyaların ortaq ideoloji istiqamətdə birləşmə təşəbbüsləri o zaman baş verir ki, legitim idarəçiliyin və avanqard partiyaların milli gücü ifadə edən nəticələri olsun. Bu nəticələr cəmiyyət tərəfindən tam qəbul edilsin.

Bu nöqtəni axtararkən məlum olur ki, ümumiyyətlə, siyasi dialoqu ulu öndər Heydər Əliyevin dövlətçilik konsepsiyasından kənarda təsəvvür etmək mümkün deyil. Tam əsaslıdır ki, son onilliklərdə siyasi partiyaların qarşıya qoyduğu hədəflər Azərbaycanın inkişafı yolunda vahid milli iradənin tamlığını mehız bu kompleksdə tapıb.

Siyasi dialoq zamanı siyasi partiyalar və birliklər diqqəti o hala yönəltməlidirlər ki, Azərbaycanın dövlətçilik konsepsiyasında irəli sürülən nəzəriyyə artıq praktiki cəhətdən möhkəm strategiyanın effektivlik mərhələsinə tətbiq edə bilib, daha böyük hədəflərə qadir olduğu kimi proqramı qarşıya qoyub. O, uzunmüddətli dövlətçilik ideologiyasında milli istəyi, sosial sifarişin xarakterini, dialoq mədəniyyətinin forma və metodlarını bir arada tətbiq edərək güclü sosial bazaya sahibdir. Vətən müharibəsində Lider-Xalq-Ordu birliyinin Zəfər marşı bu düsturun nəticələrinin cəmiyyətimiz üçün tam aydın və şəffaf olduğunu sübut etdi.

Bütün bunlar göstərdi ki, ölkəmizdə Vətən müharibəsinə qədər aparılan islahatlar konsepsiyasında da sağlam münasibətlərin tənzimlənməsinə yönələn təşəbbüslər yeni siyasi mühitin formalaşmasına açılan imkanlar, siyasi partiyaların dövlətçilik, demokratiya, milli təəsübkeşliyin formalaşdırılması yolunda birliyə dəvət edilməsi Qələbə üçün zəmin yaratmışdır. Açıq etiraf edilməlidir ki, siyasi mühitdə indiyədək heç bir siyasi qüvvənin iradəsi bu səviyyədə ümummilli istəyi ifadə edə bilməmişdir. Ona görə də bu siyasət, bütövlükdə, cəmiyyətimizin dialoq tələbatını təmin etdi. Biz hesab edirik ki, siyasi partiyalarla parlament və ekspertlər arasında dialoqun yeni reallıqlar əsasında formalaşması da bu əsaslarla yeni mütərəqqi islahatlara yol açacaqdır.

Bu gün siyasi partiyalar öz qarşılarına qoyduqları vəzifələrdə bir reallığı qəbul etmək məcburiyyətindədirlər ki, hətta, ən kiçik partiyaların anlaşılmaç radikal istiqamətlərə yönəlməsi, ictimai mühitə və digər partiyalara bu əsasda təsir etmək istəkləri dialoq üçün qəbul edilməzdir. Cəmiyyətimizin mövcud sosial-siyasi düşüncələr sistemi də artıq bunu qəbul etmir. Xüsusilə Vətən müharibəsində qazanan şanlı Qələbədə sonra cəmiyyətimizin bütün təbəqələri vahid milli tənqidi üzərində cəmləşməni özü sosial sifariş olaraq tələb edir. Anlamaq çətin deyil ki, cəmiyyətimizin istəkləri ona görə əsaslıdır ki, indiyədək qarşıya qoyulan ideyalar artıq nəzəriyyədən reallığa çevrilmişdir. Bu da sosial sifarişin mövcud

siyasətdə özünü təsdiqləyir. Çünki güclü lider, milli şüura təsir edən güclü ideologiya və siyasi dialoq bir arada tam qələbəyə aparan yoldur.

Dünya tarixinin gedişinə təsir edən siyasi lider

Məlumdur ki, Azərbaycan xalqının Vətən müharibəsi haqq-ədalət müharibəsi idi və onun milli şüura böyük təsiri vardır. Belə həlledici mərhələ nəinki milli birlik üçün əvəzsiz fürsətlər yaradır, həm də millətin malik olduğu potensialı üzə çıxarır. Vətən müharibəsində Azərbaycanın Qələbəsini təsdiq edən 2020-ci ilin 10 noyabr Bəyannaməsi, əslində, postmüharibə dövründə növbəti uğurlu addımların hüquqi və siyasi bazasını təmin etdi. Məlum oldu ki, bu ümumxalq qələbəsində və ondan sonrakı qələbələrdə Prezident İlham Əliyevin müdrik diplomatik manevrələrinin fəlsəfəsinin dərk prosesi hələ uzun zamanlar təhlil ediləcəkdir.

Beynəlxalq aləmi yuz illərlə aldadan, saxta mifoloji don geydirilmiş erməni güclərinin dağıdılması və ona himayədarlıq edən qüvvələrin ifşa olunmasını təmin edən tarixi Qələbədə sonrakı məlum oldu ki, erməni məkrli niyyətinin millətçi, revanşist və terrorcu xisləti Azərbaycanın qarşısında yeni tarixi missiya qoyub. Bu missiyanı çoxlarının güman etmədiyi, dərk etmədiyi zamanda və şəraitdə Prezident İlham Əliyevin yenilməz iradəsi elə yerinə yetirdi ki, o, xalqımızın yüzliliklər boyu pozulmuş milli haqqını özünə qaytarırdı. Tarixin ədalət mizanını yerinə qaytarıldı. Onun məntiqi sonluğu Azərbaycan ərəzələrinin erməni terrorçularından bərdəlik təmizlənməsi və Xankəndidə Azərbaycan Bayrağının dalğalanması kimi, möhtəşəm şərəf tariximizin xalqımıza bəxş olunması idi. Qələbənin fəlsəfəsində isə biz növbəti dəfə dünyaya yeni reallıqlar gətirən-humanizim prinsiplərinə yeni baxış bucaqları, yüksək diplomatik bacarıq, sülh və ədalət prinsiplərinə yeni yanaşma və sadıqlıq, nəhayət, bəşəriyyəti xəstə tənqidlərin təsirindən xilas olmaq çağırışları görürük. Azərbaycan xalqı qarşısında bu mühüm tarixi missiyanı uğurla yerinə yetirməsi ilə Prezident İlham Əliyev şəxsiyyəti dünya tarixinin gedişinə təsir edən siyasi liderlər icarəsində örnək olacaq qəhrəmanlığın, müdrikliyin ən yaxşı nümunəsinə çevrilməsi tam təbii və haqlıdır. İndi biz tarixi Qələbənin nəticələri ilə gələcəyə olan baxışların strateji hədəflərini müəyyən etməliyik.

Zəfərin mübarək, Azərbaycan!
Zəfərin mübarək, Ali Baş Komandan!

İlham MƏMMƏDZADƏ,
AMEA Fəlsəfə və Sosiologiya
İnstitutunun direktoru, fəlsəfə
elmləri doktoru, professor

Sənən HƏSƏNOV,
YAP ərazi təşkilatının sədri,
siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru,
dosent

Prezident İlham Əliyevin uğurlu lider obrazı siyasətdə müdrikliyin miqyasını daha da dolğunlaşdırdığı üçün bir sıra məqamların izahına ehtiyac duyulur. O, global problemləri şərh edərkən, dünyada insan haqlarına olan laqeyd münasibətin, işğalçılıq, separatizm, ayrı-seçkilik və ikili standartların bəşəriyyətin təhlükəsizliyinə təhdid olduğunu bir çox liderlərin dilə gətirmədiyi zamanda bəyan etmişdir. Yaxud multukulturalizm, tolerantlıq ənənələrinin bəşəriyyətdə birgəyaşayış, sülh və əməkdaşlıq üçün alternativsiz seçim olduğunu, sözün əsl mənasında, dünyaya qəbul etdirməklə, əslində, inkişafın yeni model prinsiplərini irəli sürmüşdür. Bu, o zaman idi ki, irqi, dini ayrı-seçkiliyi, terrorizmi bəzi dövlətlər dəstəkləyir, ondan kənarda inkişaf modelini görə bilmirdilər. Lakin Azərbaycanın bu sahədə örnək olan addımları və onların nəticələri praktiki nümunə kimi hətta müharibələrin də sülh üçün aparılmalı olduğunu təsdiq etdi.

Ancaq "geosiyasi realizm" doktrinasını rəhbər tutan, böhranlar yaratmaq ənənəsindən, vərdişindən uzaqlaşma bilməyən bəzi siyasi güclər bir çox stereotiplərdən ayrılma bilmediklərini də gizlədə bilməmişlər. Prezident İlham Əliyevin siyasi xarizması Azərbaycanın iradəsinin nəyə qadir olduğuna dair bir sıra qüvvələrin yenidən düşüncəli olduqları zərurətini anladı. İndi demək tam yerinə düşür ki, Azərbaycanın yaratdığı reallıqların hazırkı dünya nizamında sabitlik və inkişaf üçün analoqsuz model olduğunu inkar etmək mümkün deyil. Bu baxım-

dan istər Vətən müharibəsində olan dövrdə, istərsə də postmüharibə dövründə Prezident İlham Əliyevin Azərbaycanın iradəsini ifadə edən yeni reallıqların beynəlxalq aləm üçün əhəmiyyətini şərh edən nəzəri praktiki baxışlar sistemi məsələdə əlavə suala yer qoymamışdır. Deməli, Prezident İlham Əliyevin əməli fəaliyyəti və baxışlar sistemi güclü lider və güclü dövlət anlayışının cəmiyyətin tərəqqisi naminə tam bərqərar edilməsini təmin edən müasir elmi-siyasi nəzəriyyəyə sahibdir.